

NORGES HØYESTERETT

Den 7. mai 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falch, Høyetveit Berg og Stenvik i

HR-2024-834-U, (sak nr. 24-048406SIV-HRET), sivil sak, anke over dom:

A (advokat Thomas Horn)

mot

B (advokat Ivar Abrahamsen)

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder særskilt anke over et sivilt krav i straffesak om seksuell handling mot en mindreårig.
- (2) A ble 2. mai 2023 tiltalt etter straffeloven § 302 for seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år. Han var på handlingstiden 16 år og fire måneder. Fornærmede var B, som på handlingstidspunktet var 14 år og to måneder.
- (3) I Hordaland tingretts dom 20. juni 2023 ble A dømt for overtredelse av straffeloven § 304 – seksuell handling – til 30 dagers betinget fengsel. I tillegg ble han dømt til å betale oppreisningserstatning til B med 25 000 kroner.
- (4) A anket dommen og påtalemyndigheten erklærte motanke. Gulating lagmannsrett avsa dom 23. oktober 2023, der A igjen ble dømt for overtredelse av straffeloven § 304 til 30 dagers betinget fengsel. Domsslutningen punkt 2 gjelder oppreisningserstatningen og har denne ordlyden:

«A dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med 40 000 – førtitusen – kroner, med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.»
- (5) A anket straffedommen til Høyesterett og begjærte ny behandling av erstatningskravet.
- (6) Høyesteretts ankeutvalg avsa 6. desember 2023 dom, HR-2023-2298-U, der lagmannsrettens dom ble opphevet så langt den gjelder spørsmålet om straffen skal bortfalle etter straffeloven § 308. Opphevelsen er begrunnet i at lagmannsrettens domsgrunner var uklare knyttet til beskrivelsen av As situasjonsforståelse.

- (7) Forsvareren begjærte tilleggsdom fordi opphevelsen av straffekravet måtte få den virkningen at også den idømte oppreisningserstatningen oppheves. Ved ankeutvalgets beslutning 9. februar 2024, HR-2024-306-U, ble begjæringen ikke tatt til følge.
- (8) Etter fornyet behandling av spørsmålet om straffebortfall etter straffeloven § 308, avsa Gulating lagmannsrett dom 15. april 2024, der A ble frifunnet.
- (9) A har anket lagmannsrettens dom 23. oktober 2023 for så vidt gjelder avgjørelsen av det sivile kravet. Han anfører at lagmannsretten ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til tiltaltes situasjonsvillfarelse ved avgjørelsen om oppreisningserstatning. Dette er både en lovanvendelses- og saksbehandlingsfeil, som må lede til at lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.
- (10) B har påstått at lagmannsrettens dom punkt 2 stadfestes, subsidiært at anken nektes fremmet. Lagmannsretten har gjort en konkret, selvstendig og riktig vurdering av vilkårene for og nivået på oppreisningserstatningen. Vurderingen skal skje uavhengig av resultatet i straffesaken. Lagmannsretten har lagt vekt på at skadevolderen er et barn.
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder en særskilt anke over et sivilt krav som er avgjort i en straffesak. Utvalgets behandling følger da tvistelovens regler, jf. straffeprosessloven § 435. Etter tvisteloven § 30-3 andre ledd bokstav c kan Høyesteretts ankeutvalg oppheve lagmannsrettens dom dersom det foreligger feil som etter tvisteloven § 29-21 ubetinget skal tillegges virkning.
- (12) A er dømt til å betale oppreisningserstatning fordi lagmannsretten fant klar sannsynlighetsovervekt for at han krenket B, som var under 16 år, ved å føre en finger inn i hennes skjede i tillegg til at han befølte henne på brystene og innenfor trusen, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav b, jf. § 3-3. Selv om det ikke er uttrykkelig sagt, må domsgrunnene forstås slik at handlingen var forsettlig.
- (13) Fordi A var barn, skal skadeserstatningsloven § 1-1 brukes. Der står det at barn plikter å erstatte skade de volder forsettlig og uaktsomt «for så vidt det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers». Lagmannsretten brukte regelen da den fastsatte erstatningen til 40 000 kroner, som er lavere enn hva en voksen ville blitt pålagt å erstatte.
- (14) Det er etter ankeutvalgets syn klart at skadevolderens *situasjonsforståelse* er et moment i vurderingen etter § 1-1. Forståelsen har ikke bare betydning ved vurderingen av den subjektive skylden, men inngår, gjennom uttrykkene «utvikling» og «utvist adferd», også i rimelighetsvurderingen. Utvalget viser til HR-2023-1172-A avsnitt 56, hvor det sies at en femtenåring, som den saken gjaldt, har «begrenset livserfaring og modenhet og derfor i utgangspunktet mindre evne enn en voksen til å kontrollere følelser, forstå situasjoner og overskue konsekvenser av sine handlinger». Betydningen av slike begrensinger vil variere fra sak til sak.
- (15) Lagmannsretten beskriver ikke As situasjonsforståelse i erstatningsdelen av dommen. I straffedelen var det gitt en beskrivelse som var så vidt uklar at Høyesteretts ankeutvalg opphevet den delen i dommen. I den nye straffedommen fra 15. april 2024, hvor A ble frifunnet for straffekravet fordi de to var omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling, skriver lagmannsretten:

«Ut fra [As] modenhetsnivå i form av alder og seksuell erfaring, hans gradvise tilnærming og at det fremsto som god stemning i rommet, finner lagmannsretten ikke grunnlag for å kunne se bort fra at hans forklaring om at han oppfattet det slik at det forelå gjensidighet.»

- (16) Dette er skrevet ved bedømmelsen av straffekravet, hvor andre beviskrav gjelder. Men når As situasjonsforståelse ikke er omtalt i erstatningsdelen av dommen og den manglende omtalen ses i lys av den nå presiserte beskrivelsen i den frifinnende straffedommen, mener ankeutvalget at domsgrunnene for erstatningskravet samlet sett lider av mangler som hindrer prøving av anken, jf. tvisteloven § 29-21 andre ledd bokstav c.
- (17) Lagmannsrettens dom må derfor oppheves så langt den avgjør erstatningskravet, jf. § 30-3 andre ledd bokstav c. Bestemmelsen gir ikke grunnlag for å oppheve hovedforhandlingen. Lagmannsretten tar stilling til hvordan behandlingen skal fortsette der.
- (18) Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

Gulating lagmannsretts dom 23. oktober 2023, domsslutningen punkt 2, oppheves.

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)